

Vladimir STEFANOVIĆ
Nataša PICHLER MILANOVIĆ

Podobe Ljubljane problemi, potrebe in razvojna vprašanja

1. Uvod

Ljubljana kot prestolnica nove države in kot značilno srednjeevropsko mesto srednje velikosti je zanimiva za znanstvene in strokovne primerjave. Za mesto so vsekakor zanimive vse relevantne primerjalne študije, ki omogočajo zanesljivejšo izbiro med razvojnimi strategijami, ki morajo temeljiti na realni oceni možnosti in negovanju primerjalnih prednosti mesta v družini evropskih mest. S procesom evropske gospodarske in politične integracije in z vzporedno potekajočim procesom krepitve ustrezne regionalne diferenciacije se odpira tudi vprašanje položaja, vloge in tekmovalnosti urbanih centrov kot osrednjih nosilcev ekonomskega razvoja in družbene preobrazbe.

V razvitem svetu v zadnjih letih pozornost usmerjajo na mesto kot dominantni gospodarski dejavnik. Namreč, celo 80 odstotkov ali več vseh dobrin in uslug v Evropski skupnosti in v Severni Ameriki proizvajajo v urbanih ekonomijah, torej mestih in vplivnih območjih oziroma suburbanih regijah. Z odpravljanjem trgovinskih ovir postajajo mestne regije razvitega sveta resnične arene globalne ekonomske tekmovalnosti.

V vseh mestih, zlasti v najrazvitejšem delu sveta, opazamo, da so leta prostor številnih in globokih ekonomskih, socialnih, včasih tudi etnično-rasnih delitev, ki zavirajo učinkovito tekmovalnost in s tem ovirajo tudi razvoj na nacionalni ravni. Danes so v ospredju problemi nezaposlenosti, onesnaževanja okolja, stihijskega priseljevanja, tudi staranja prebivalstva, hkrati pa zastarelosti gospodarske in komunalno-tehnične infrastrukture ter pešanja socialnih

programov, ki vključuje izobraževanje za sodobne potrebe proizvodnje in družbenih dejavnosti. Mnogi problemi se povezujejo oziroma kažejo sinergetske učinke, npr. staranje in priseljevanje, izobraževanje in nezaposlenost itd.

Naša mesta, še posebej večja, v pogojih tranzicije kažejo koncentracijo problemov na področjih, kot so: reforma državne uprave in lokalne samouprave, privatizacija, razvoj partnerstva med javnim in zasebnim sektorjem, uveljavljanje nove stanovanjske politike v graditvi, prenovi ali vzdrževanju stanovanj itd.

2. Ozadje projekta Evropska mestna opazovalnica

Evropska mestna opazovalnica (European Urban Observatory; v nadaljevanju EMO) je bila ustanovljena leta 1992 v okviru DG XVI RECITE programa Evropske skupnosti. Cilji projekta EMO so bili:

- ustanovitev integracijske telekomunikacijske mreže in sistema za podporo odločanju (Decision Support System) za pospeševanje strateškega upravljanja z evropskimi mesti,
- ustanovitev večnacionalne, vzporedne, integralne in večsektorske relacijske osnove podatkov o evropskih mestih in
- ustanovitev komunikacijskih zvez in mreže med evropskimi mesti,

V projekt EMO so bila vključena mesta Atene, Amsterdam, Barcelona, Berlin, Birmingham, Bruselj, Lizbona in Lille. Upravni odbor in tehnični direktor projekta EMO sta bila v Barceloni. Razi-

Evropska urbana opazovalnica Ljubljana Podoba mesta

V letu 1997 smo v okviru raziskovalnega projekta Vključitev Ljubljane v evropsko mestno opazovalnico izvedli tudi anketo o podobi Ljubljane, ki se izkazuje skozi potrebe, možnosti in vprašanja prihodnjega razvoja. Na osnovi zbranih informacij je bila opravljena primerjalna analiza. Pri izvedbi ankete in tudi analize je bila uporabljena metodologija Evropske mestne opazovalnice. V prispevku so predstavljene nekatere ugotovitve iz raziskave oziroma ankete.

European urban observatory Ljubljana Town image

In 1997 in the research Including Ljubljana in the European urban observatory we conducted a survey on the image of Ljubljana, represented by its needs, possibilities and questions on future development. Based on the obtained data a comparative analysis was carried out. In the survey and analysis the methodology of the European urban observatory was used. The article presents some of the findings from the research and survey.

skovalni in tehnični del projekta je izvajala tehnična skupina, nameščena v *International Centre for Urban Studies (CIEU)* v Barceloni in v *London School of Economics and Political Science (LSE)*.

Tehnični sponzor projekta je bil Siemens Nixdorf iz Barcelone. Vsi udeleženci so imeli enako strojno in programsko opremo ter so bili povezani z X25 (X400) mednarodnimi zvezami za prenos podatkov in medsebojno komunikacijo (e-mail). Sistem za podporo odločanju (Decision Support System) je bil razvit tudi v sodelovanju s Siemens Nixdorf na osnovi Fox Pro relacijske baze podatkov in programske opreme: MS Word for Windows, Excel, Harvard Graphics in MapInfo.

EMO ni bil le raziskovalni projekt, pač pa tudi pilotska raziskava za izdelavo podatkovne baze evropskih mest in informacijskih sistemov na področju upravljanja mest. Pripravljeni programski paket je obenem model in sistemsko izdelana miselna shema za razreševanje precej kompleksnih razvojnih problemov evropskih mest. V raziskavi so statistični parametri in socialni indikatorji skrbno izbrani, tako da podpirajo smiselne primerjave med mesti.

Ob koncu želimo omeniti še to, da je Ljubljana prvo mesto v državah vzhodne in srednje Evrope, kjer je bila uporabljena metodologija EMO in pripravljena podatkovna baza, podobna tistim, ki jih imajo mesta članice EMO. Na ta način se je Ljubljana, tokrat sicer neuradno, udeležila EMO projekta in si hkrati zagotovila dobre pogoje (podatkovna baza, primerjalne analize, izkušnje v izvajanju metodologije itn.) za dejansko včlanitev.

3. Osnovne značilnosti metodologije projekta Evropska mestna opazovalnica

Podatkovno bazo projekta sestavlja 16 osnovnih področij, ki so strukturirana v tri informacijske ravni in sicer:

A-1:

Statistična podatkovna baza

Podatkovna baza vsebuje navadne statistične podatke o ekonomskem razvoju, socialnih razmerah, demografskih spremembah, trenutnih političnih razmerah itd., ki so strukturirani po prostorskih enotah mestnega območja in območja mestne regije (Metropolitan Area).

A-2:

Politike mestnega razvoja

Podatkovna baza A -2 vsebuje osnovne podatke o razvojnih politikah, kot so: ime nosilca, cilji, faznost, indikatorji o izvajanju, sredstva, izvajalci, ime kontaktne osebe itd., ki jih v mestni administraciji pripravljajo ali že izvajajo s ciljem reševanja perečih problemov in uresničevanja strateških dologoročnih razvojnih ciljev.

Sistem za podporo odločanju (SPO) je definiran predvsem kot pomožno sredstvo odgovornim osebam (decision makers) v mestni administraciji pri sprejemanju odločitev in oblikovanju razvojnih politik. Zato so podatki iz vprašalnika A-2 za uporabnike iz posameznih mest članic EMO projekta (posebej pa Ljubljane) prav gotovo zelo pomembni.

A-3:

Anketa o ključnih problemih, potrebah in razvojnih vprašanjih

Osnovni razlog za pripravo primerjalnega pregleda podob (image), trendov in razvojnih scenarijev evropskih mest, vključenih v projekt EMO, je dopolnitev prvih dveh ravni podatkovne osnove s ciljem spodbujanja strateškega načina razmišljanja in upravljanja razvoja mesta, ki je usklajen s pogoji Evropske skupnosti.

Cilj ankete je zagotoviti informacije o pogledih in stališčih osnovnih vprašanj funkcioniranja in razvoja mest in sicer: o mednarodnem položaju, kvaliteti stanovanja, kvaliteti osnovnih urbanih funkcij, kvaliteti okolja, ugodnostih za poslovna in investicijska vlaganja ter razvoj (business environment), razvojnem scenariju itn.

Omenjene informacije so bile zbrane z anketiranjem odgovornih oseb (decision makers), predstavnikov različnih področij (politika, industrija, trgovina, izobraževanje, mediji, kultura, religija, prostovoljne in mednarodne organizacije itd.), državnega (javnega) in zasebnega sektorja.

Osnovna metoda izdelave projekta EMO je medsebojna izboljševalna, popravljalna analiza razmerij, ki jo omogočajo tri ravni podatkovne osnove projekta EMO. Ta metoda je predstavljena z grobo shemo:

- A1**
statistični podatki
- A2**
rešitve problemov
- A3**
problemi, potrebe in razvojna vprašanja

Podatki, zbrani in obdelani v okviru treh osnovnih anketnih vprašalnikov, predstavljajo strokovno osnovo za analizo in iskanje rešitev definiranih problemov, potreb in razvojnih vprašanj.

Bistvo raziskovalnega postopka je v vzpostavljanju določenih odnosov med vprašalnikom A-1, ki vsebuje navadne, statistične podatke, in vprašalnikom A-3, v katerem so (na osnovi subjektivnih ocen) navedeni problemi, potrebe in razvojna vprašanja. Primerjava podatkov iz vprašalnikov A-1 in A-3 je nadzirana z vprašalnikom A-2, ki predstavlja osrednji del programa in ga lahko imamo za "know-how" element celotnega projekta. Ta vprašalnik omogoča, da se na osnovi predlogov primernih politik pripravljajo ustrezne rešitve problemov, identificiranih v vprašalniku A-3 in potrjenih s kvantitativnimi pokazatelji v vprašalniku A-1.

Posebna vrednost projekta EMO je v možnosti razvoja in analize razmer na dveh ravneh, tj. vsakega mesta posebej in med mesti, članicami projekta EMO. Na podlagi uporabe in selektivne analize izkušenj drugih mest ima tako vsako mesto boljše prilož-

nost za reševanje lastnih problemov in evolucijo razvojnih politik (scenarijev).

Za pripravo omenjenih analiz in opravljanje raziskovalnega dela mora imeti vsako mesto strokovno skupino, ki je usposobljena za izdelavo analiz in primerjavo lastnih problemov s problemi drugih mest, izdelavo selektivnih ali ciljnih analiz ter pripravo ustreznih razvojnih politik in instrumentov za njeno realizacijo.

Posebej je treba omeniti, da so bile za realizacijo vprašalnikov A-1 in A-2 zadolžene mestne uprave (administracije), ki so podatke zbirale in posredovale strokovnim skupinam v nadaljnjo analizo. Končne podatke je analizirala tehnična skupina LSE-EMO. Rezultati so bili predstavljeni v tabelarni in tekstualni obliki v okviru sistema za podporo odločanju (SPO).

4. Realizacija vprašalnika A-3

V tem prispevku smo več pozornosti namenili vprašalniku A-3, zato ker odgovori anketirancev predstavljajo odmev mnenj in stališč strokovnjakov različnih profilov o podobi, problemih in razvojnih perspektivah. Ta vprašalnik sem zdi posebej zanimiv, tudi zato, ker je Ljubljana še v tranzicijskem obdobju in je vprašanje njenega razvoja v okviru novih ekonomskih in političnih pogojev še precej odprto in konceptualno nedefinirano.

Vprašalnik A-3 predstavlja anke to odprtega tipa, s katero smo zbrali podatke in mnenja o podobi mesta, razvojnih trendih ter pričakovanjih. Anketa je bila izvedena v začetku leta 1997. Intervjuje smo opravili s 27 strokovnjaki in politikami z različnih področij in sicer: javnega sektorja, politike, delavskih sindikatov in združenj, poslovnih in komercialnih dejavnosti, nepremičninskega sektorja, izobraževalnih in raziskovalnih dejavnosti, medijev, kulture, športa in rekreacije, ter

ciarnega sektorja, nevladnih in verskih organizacij ter mednarodnih institucij in organizacij. Osnovni namen vprašalnika A-3 je zbiranje stališč strokovnjakov in politikov, ki naj bi bila primerljiva z rezultati anket, izvedenih v mestih EMO projekta, posebej pa tistih, s katerimi naj bi dopolnili politike in indikatorje podatkovne bazo EMO sistema za podporo pri odločanju, kar bi pospešilo strateško upravljanje in razmišljanje na ravni mesta.

Pri izvajanju večjih in kompleksnejših raziskav, posebej če gre za mednarodne primerjalne analize, zasnovane na anketah odprtega tipa, je nujno potrebno pripraviti poseben šifrant, ki naj bi omogočil učinkovito in preprosto primerjanje rezultatov med vsemi mesti, udeleženi v raziskavi. Zato smo tudi v tem projektu vse odgovore (odprte odgovore) obdelali s šifrantom, ki smo ga prevzeli iz metodologije EMO projekta. Šifrant smo seveda dopolnili in razširili tudi z odgovori, ki so bili značilni le za Ljubljano in se prej niso pojavljali.

4.1 Rezultati vprašalnika A-3: Podoba Ljubljane, problemi, razvojni trendi

Največji del podatkov (odgovorov) je obdelan in predstavljen za vse sektorje na ravni mesta. Predstavitev rezultatov je bila prilagojena metodologiji projekta EMO, kar pomeni, da so le-ti primerljivi z rezultati drugih mest vključenih v projekt EMO.

Ker je celotna analiza vprašalnika precej obsežna in podrobna, smo se odločili, da v tem prispevku v skrajšani obliki predstavimo odgovore na posamezna vprašanja. Raziskavo je mogoče dobiti v knjižnici Urbanističnega inštituta RS.

Pri predstavitvi rezultatov ankete prva številka pomeni, da se je ponujena podoba Ljubljane uvrstila na 1., 2. ali 3. mesto med ponujenimi podobami, druga pa pomeni, da je bila ponujena podoba ocenjena kot najpomembnejša.

Preglednica 1: Usklajenost problemov in mestnih politik in ukrepov

Vprašalnik A-3: Problemi, omejitve	Vprašalnik A-2: Politike, ukrepi, projekti
1. Prebivalstvo – staranje – nizka nataliteta – visok odstotek samskih in nepopolnih gospodinjstev – kulturalizacija manjšin <i>(Slabšanje socialnega in zdravstvenega stanja)*</i>	– Gradnja in dodelitev socialnih in neprofitnih stanovanj (prednost imajo mlade družine) – Stanovanjska oskrba za potrebe starejših občanov "
2. Promet – deficit parkirnih prostorov – koncentracija prometa in parkiranja v ožjem središču – visoka gostota prometa – dnevne migracije	– Mirujoči promet – Parkirne hiše – Ureditev prometa na območju mesta in primestni promet "
3. Stanovanja – visoke cene novih stanovanj in najemnin – primanjkljaj socialnih in neprofitnih stanovanj – slaba opremljenost starih stanovanj, posebej v centru <i>(oteženo pridobivanje stavbnih zemljišč)*</i>	– Gradnja in dodelitev socialnih in neprofitnih stanovanj – Stanovanjska oskrba za potrebe starejših prebivalcev – Zagotavljanje ponudbe komunalno opremljenih stavbnih zemljišč – Opredelitev novih stanovanjskih površin " <i>(politika najemnin)*</i>
4. Gospodarstvo – nezaposlenost – stečajji – nizek delež raziskovalcev v strukturi zaposlenih – pospeševanje tujih investicij <i>(neusklajenost obveznosti in finančnih možnosti mesta)*</i>	– Pospeševanje razvoja malega gospodarstva – Načrt trženja za razvoj turizma – Program javnih del na področju socialne dejavnosti " – Zagotavljanje ponudbe komunalno opremljenih stavbnih zemljišč – Cona Brdo – Načrt trženja za razvoj turizma – Evropski mesec kulture – Medmestno sodelovanje: mednarodni stiki in udeležba v mednarodnih mrežah – Sodelovanje z mesti Evrope in S. Amerike (15.3.) <i>(Urad za kongresno in sejemske dejavnosti)*</i>
5. Urbanizem – površina odprtega prostora – razvojni urbani koncept <i>(pomankljiva komunalna opremljenost)*</i>	– Zeleni sistem Ljubljane – Bela knjiga – Digitalizacija topografskih in katastrskih načrtov – register stanovanj in nepremičnin v mestni lasti
6. Okolje – odpadki – zrak <i>(problemi podtalnice)*</i>	– Strategija ravnanja s komunalnimi odpadki – Centralna čistilna naprava – Diagnosticiranje izpušnih plinov v LPP – Zmanjšanje vpliva prometa na onesnaženost zraka <i>(energetska bilanca mesta; mednarodni projekt Green Action – Barje; popis črnih odlagališč; podtalnica okoli deponije Barje)*</i>

* Povzeto po delovnih rezultatih projekta Priprava programa za izdelavo Agende 21 za Mestno občino Ljubljana, UI RS, odgovorni nosilec projekta Sergeja Praper

4.1.1 Podoba Ljubljane

Ljubljana kot mednarodno središče – mednarodne funkcije Ljubljane

Največ anketiranih je ocenilo, da je Ljubljana predvsem kulturno središče (77,8 % vseh anketiranih, 29,6 % je kulturne funkcije postavilo na prvo mesto) in poslovno središče (74,1 % in 25,9 %). Nekaj manj anketiranih je Ljubljano ocenilo kot raziskovalno-razvojno središče (59,3 % in 7,4 %) in kot kongresno središče (51,9 % in 7,4 %). Ocenjene kot manj pomembne so prometna funkcija –

vklučitev v mrežo avtocest (40,75 in 11,1 %) in funkcije središča mednarodnih institucij (29,6 %). (Preglednica 2)

Želene spremembe v mednarodnih funkcijah oziroma podobi Ljubljane

Čeprav je po ocenah Ljubljana pomembno kulturno, turistično in športno središče, je največji del anketiranih (25,4 %) poudaril nujnost izboljšanja omenjenih funkcij. Prav tako naj bi po mnenju anketiranih izboljšali področje prometne infrastrukture (18,35 % anketiranih) ter poslovnih, finančnih (14,1 %) in raziskovalno-razvojnih dejavnosti in aktivnosti (14,1 %). Poleg tega naj bi izboljšali tudi podobo mesta in primerjalne prednosti letga (12,7 %). (Preglednica 3)

Preglednica 2: Podoba Ljubljane; mednarodne funkcije

Mednarodne funkcije	1. mesto % anketiranih	2. mesto % anketiranih	3. mesto % anketiranih	Ni razvrščeno % anketiranih	Skupaj % anketiranih
Kulturno središče	29,6	25,9	11,1	11,1	77,8
Poslovno središče	25,9	22,2	11,1	14,8	74,1
Univerzitetno in R-R središče	7,4	11,1	29,6	11,2	59,3
Kongresno središče	7,4	11,1	14,8	18,6	51,9
Prometno središče – avtoceste	11,1	7,4	7,4	14,8	40,7
Mednarodne institucije	3,7	11,1	3,7	11,1	29,6
Turistično središče	3,7	3,7	–	18,5	25,9
Prometno središče – E železnice	7,4	3,7	3,7	11,1	25,9
Finančno središče	–	3,7	3,7	7,4	14,8
Športno in zabavno središče	–	–	7,4	7,4	14,8
Industrijsko središče	–	–	3,7	3,7	7,4
Prometno središče – let. povezave	–	–	–	7,4	7,4
Ostalo – Politično/adm. središče	3,7	–	–	0,0	3,7
Ostalo – Medicinsko središče	–	–	–	3,7	3,7

Preglednica 3: Spremembe v podobi mesta

Mestne funkcije mednarodnega pomena	% anketiranih
Kulturno, turistično, športno in zabavno središče	25,4
Prometno središče	18,3
Poslovno in finančno središče	14,1
Univerzitetno in raziskovalno-razvojno središče	14,1
Mednarodna orientacija (usmeritev)	12,7
Komunalna infrastruktura	5,6
Kvaliteta življenja	2,8
Kvaliteta grajenega okolja	1,4
Osebnostna varnost in varnost pred kriminalnimi dejanji	1,4
Ekonomska struktura	1,4
Socialna povezanost in varnost	1,4
Ostalo	1,4
Skupaj	71,0

Ocene učinkov marketinških ukrepov v okviru posameznih vrednot mest

Največ anketiranih (66,7 %) meni, da je kultura eno od področjih oziroma mestnih vrednot, kjer so bili marketinški ukrepi najpomembnejši oziroma najučinkovitejši, vendar jih le 14,8 % te ukrepe uvršča na prvo mesto. Sledijo marketinški ukrepi na področju naravnega okolja (51,9 % in 22,2 % na prvo mesto), osebna varnost (51,9 % in 14,8 %), znanje tujih jezikov (51,9 % in 3,7 %), univerzitetno in raziskovalno središče (48,1 % in 11,1 %) ter izobražena delovna sila (40,7 % in 3,7 %). (Preglednica 4)

Lastnosti mesta, ki jih je nujno potrebno izboljšati

Največ anketiranih (40,7 %) je ocenilo, da je nujno izboljšati predvsem mestni prometni sistem in kvaliteto grajenega in naravnega okolja (33,3 %). Sledijo ponudba ustreznih stanovanj (29,6 %), kvaliteta hotelov in restavracij (25,9 %), univerzitetne in raziskovalno-razvojne funkcije ter pogoji za razvoj podjetništva in poslovnih dejavnosti na sploh.

Očitno so se anketirani osredotočili na najbolj pereče probleme v razvoju mesta oziroma na probleme, ki bistveno vplivajo na podobo Ljubljane v mednarodnem okolju kot urejenega in organiziranega mesta (urejen promet, visoka kvaliteta grajenega in naravnega okolja) ter na razvoj konkurenčnih prednosti (kvaliteta hotelov in restavracij, dostopnost stanovanj, raziskovalna in univerzitetna funkcija), ki naj bi omogočili Ljubljani uspešno tekmovanje z drugimi evropskimi urbanih centri oziroma glavnimi mesti. (Preglednica 5)

4.1.2 Mednarodno sodelovanje

Udeležba v mednarodnih mrežah in organizacijah

Udeležba Ljubljane v mednarodnih mrežah in organizacijah je zelo visoka, saj je 85,2 % organizacij in institucij, v katerih so zaposleni anketiranci, na različne načine navzočih na mednarodni sceni. Največjo korist v mednarodnem sodelovanju anketirani vidijo v možnosti vrednotenja in dostopa do ukrepov in aktivnosti, ki se izvajajo v posameznih mestih, dostopu do virov podatkov in informacij, izmenjavi izkušenj na področju raziskovanja in razvoja (65,2 %).

Hkrati je sorazmerno visok odstotek (30,4 %) anketiranih navedlo tudi negativne izkušnje in sicer pomembne razlike v delovnih navadah in pogojih, pomanjkanje podpore lokalnih politikov ter pravne probleme v sodelovanju s tujimi partnerji.

Ne glede na določene negativne izkušnje veliko anketiranih oziroma njihovih delovnih organizacij (63,0 %) načrtuje razvoj sodelovanja oziroma vključevanja v nove mednarodne mreže in organizacije, manjši del nima posebnih načrtov (14,8 %) za širjenje sodelovanja, sorazmerno veliko (18,5 %) anketiranih ni seznanjenih z načrti o nadaljnjem sodelovanju, 4,3 % jih ni odgovorilo.

Konkurenčna mesta in osnovni razlogi njihovih konkurenčnih prednosti

Največ anketiranih (44,4 %) je kot konkurenčna mesta predlagalo Budimpešto in Zagreb, glavni mesti Madžarske in Hrvaške. Sledijo tri mesta, ki prav tako ležijo v srednjeevropski regiji, in sicer Dunaj, Praga in Gradec (22,2 %).

Preglednica 4: Ocene učinkov marketinških ukrepov

Mednarodne funkcije mesta	1. mesto % anketiranih	2. mesto % anketiranih	3. mesto % anketiranih	Ni razvrščeno % anketiranih	Skupaj % anketiranih
Kulturne delavnosti	14,8	18,5	11,1	22,3	66,7
Kvaliteta naravnega okolja	22,2	3,7	18,5	7,5	51,9
Znanje tujih jezikov	3,7	11,1	11,1	26	51,9
Osebna varnost	14,8	3,7	11,1	22,3	51,9
Univerza in raz. dejavnosti	11,1	11,1	3,7	22,2	48,1
Izobražena delovna sila	3,7	18,5	7,4	11,1	40,7
Kvaliteta grajenega okolja	11,1	3,7	7,4	11,1	33,3
Mednarodne prometne povezave	3,7	7,4	7,4	11,1	29,6
Dediščina	7,4	14,8	–	3,7	25,9
Kvaliteta hotelov in restavracij	–	3,7	7,4	14,8	25,9
Kvaliteta mednarodnih šol	3,7	–	7,4	11,1	22,2
Učinkovitost mestnega prometa	–	3,7	–	14,8	18,5
Pogoji za podjetništvo	3,7	–	–	14,8	18,5
Ustrezna stanov. ponudba	3,7	–	–	7,4	11,1
Povprečni življenjski stroški	–	–	3,7	–	3,7
Podpora lokalnih politikov	–	–	3,7	–	3,7
Povprečni dohodek	–	–	–	–	

Preglednica 5: Lastnosti mesta, ki jih je potrebno izboljšati

Lastnosti mesta	% anketiranih
Mestni promet	40,7
Grajeno okolje	33,3
Naravno okolje	33,3
Stanovanje	29,6
Hoteli in restavracije	25,9
Univerza in R -R dejavnost	22,2
Pogoji za podjetništvo	22,2
Lokalni politiki	14,8
Brez odgovora	14,8
Mednarodne prometne povezave	11,1
Osebna varnost	11,1
Kulturne aktivnosti	11,1
Izobražena delovna sila	7,4
Življenjski stroški	7,4
Dediščina	7,4
Mednarodne šole	3,7
Znanje tujih jezikov	3,7

Od ostalih mest, ki so bila ocenjena kot tekmeči Ljubljani, lahko omenimo še Trst in drugo slovensko mesto, Maribor (22,2 %).

Pri ocenjevanju glavnega konkurenčnega mesta so se stališča anketiranih precej razhajala. Tako sta kot glavna tekmeča ocenjeni mesti Budimpešta in Gradec (14,8 %) in sicer zaradi njune podoobe, ki temelji na finančnih in poslovnih funkcijah ter koncentraciji mednarodnih institucij. Naslednji glavni konkurenčni mesti sta Zagreb in Praga (11,5 %). Glavne značilnosti njune konkurenčnosti so dober geografski položaj oziroma lokacija na križišču različnih kultur in tradicij ter lege v kontaktnih območjih različnih evropskih regij, zaradi česar sta obe mesti postali zanimivi destinaciji za številne mednarodne institucije.

5. Mestni problemi – trendi in pričakovanja

5.1 Problemi, ki vplivajo na kvaliteto stanovanjskih območij

Največ anketiranih (29,6 %) je ocenilo, da so največji problemi v stanovanjskih območjih neurejenost okolja, in sicer slaba kvaliteta okolja v posameznih območjih (previsoke stavbe, preveč betona), vzdrževanje in upravljanje z grajenim okoljem, odprtimi prostori in zelenicami ter enoličnost stanovanjskih naselij.

Naslednji problem (22,4 %) je neurejenost prometa in dostopnost do stanovanjskih območij, in sicer pomanjkanje parkirnih prostorov, prometna gneča, slabo upravljanje s prometnim sistemom in dostopnost do središča mesta. Manj kot petina anketiranih (17,3 %) je ocenila, da so komunalne storitve neustrezne, da je prisotno pomanjkanje infrastrukturnih objektov, da je dober del infrastrukturnega omrežja že zastarel, da je zbiranje odpadkov neprimerno in slabo organizirano, da posamezne mestne četrti

oziroma soseske nimajo potrebnih rekreacijskih in športnih površin itn. Med pomembnejšimi problemi je tudi stanovanjski problem (14,3 %), ki je v Ljubljani prisoten že dalj časa in se kaže predvsem v pomanjkanju stanovanj, visoki ceni stanovanj ter visoki gostoti naseljenosti v posameznih mestnih območjih.

Na vprašanje, kateri od omenjenih problemov so glavni oziroma kateri imajo po njihovem mnenju največji vpliv na kvaliteto stanovanjskih območij, so anketiranci razvrstili probleme v naslednjem zaporedju: promet in dostopnost (37,0 %), stanovanja (18,5 %), okolje (18,5 %), urbane storitve, komunala (11,1 %), socialni problemi (7,4 %) in institucionalni problemi (7,4 %).

Predlogi ukrepov in aktivnosti za izboljšanje kvalitete stanovanjskih območij

Največ predlaganih ukrepov se je nanašalo na reševanje problemov na področju prometa in dostopnosti, stanovanja ter ekoloških problemov. Poleg tega so anketirani posebej opozorili na pomembnost ukrepov, s katerimi naj bi rešili probleme transporta in mobilnosti, urbanega razvoja in planiranja, zagotavljanja ustreznih stanovanj ter razvili in izboljšali urbane storitve v stanovanjskih območjih. Najbolj pogosto predlagani ukrepi so predlogi oziroma zahteve za usklajevanje strateškega planiranja razvoja in urejanja stanovanjskih območij in odprtih prostorov, javnega prevoza in upravljanja s prometom ter ukrepi za spodbujanje stanovanjske gradnje in zagotavljanje večje dostopnosti do stanovanj.

5.2 Problemi, ki vplivajo na kvaliteto urbanih storitev

Večina anketiranih (29,1 %) je ocenila, da na kvaliteto urbanih storitev vplivajo problemi na področju upravljanja s prometom oziroma prometnega sistema. Posebej so poudarili slabo organizacijo prometnega sistema znotraj

urbanega območja, ki povzroča vsakodnevno prometno gnečo, pomanjkanje integralnega prometnega sistema ter parkirnih prostorov. Naslednje področje, v katerem anketirani (24,1 %) vidijo vzroke za nizko kvaliteto urbanih storitev, so "splošni urbani problemi", kot so birokratizacija in slabo upravljanje na področju urbanih dejavnosti, slaba opremljenost posameznih območij (posebej primestnih naselij) ter slaba koordinacija med urbanih dejavnostmi oziroma službami. Poleg tega so opozorili tudi na neučinkovitost sistema urbanega planiranja in urejanja prostora (13,9 %) ter na ekološke probleme (10,1 %).

Največ anketiranih je ocenilo, da sta glavna problema na tem področju slabo upravljanje (organizacija) s prometom (55,5 %) ter splošni problemi pri organizaciji in izvajanju urbanih dejavnosti (14,8 %).

Predlogi ukrepov in aktivnosti za izboljšanje kvalitete urbanih storitev

Možnosti za reševanje omenjenih problemov na področju urbanih storitev anketirani vidijo predvsem v izvajanju ukrepov in aktivnosti na področju prometa, reševanja splošnih problemov ter na področju urbanističnega planiranja. Pri tem so posebej predlagali naslednje ukrepe: zagotavljanje novih parkirnih prostorov, priprava ustreznega modela prometa znotraj urbanega območja in javnega prometa ter izboljšanje sistema strateškega planiranja in večjo koordinacijo na področju planiranja in izvajanja urbanih storitev.

Ostali predlogi se nanašajo na omejevanje zasebnega prometa v določenih območjih (predvsem v središču mesta), uvajanje selektivnega načina plačevanja parkirnih prostorov, spodbujanje alternativnih oblik prometa, izboljšanje načina upravljanja, večjega investiranja ter večje koncentracije urbanih storitev in funkcij v slabše opremljenih območjih.

5.3 Problemi, ki vplivajo na kvaliteto okolja

Po ocenah anketiranih (27,8 %) imajo največji vpliva na kvaliteto okolja slabe in neprimerne urbane storitve, predvsem upravljanje z odpadki, vzdrževanje drenažnega in kanalizacijskega sistema ter čiščenje ulic in odprtih prostorov. Sledijo onesnaževanje zraka (22,2 %), ki je posledica neustreznega načina ogrevanja in mestnega prometa, onesnaženost voda (15,3 %) in prometna gneča (12,5 %), posebej v središču mesta.

Manj anketiranih (5,6 %) je ocenilo, da na kvaliteto okolja pomembno vplivata tudi hrup in onesnaženost odprtih prostorov.

Največ anketiranih je ocenilo, da so glavni problemi, ki vplivajo na kvaliteto okolja, onesnaženost zraka (37,0 %), slabe urbane storitve (14,8 %), onesnaženost voda (11,1 %), hrup (7,4 %), prometna gneča in upravljanje s prometom (7,4 %), planiranje (7,4 %) itn.

Predlog ukrepov in aktivnosti za izboljšanje kvalitete okolja

Predlogi ukrepov in aktivnosti so v največjem obsegu usmerjeni na uvajanje in izboljšanje alternativnih načinov ogrevanja, uvajanje sodobnih tehnologij, ki v manjšem obsegu onesnažujejo okolje, izboljšave v javnem prevozu, boljše upravljanje s prometom ter omejevanje prometa zasebnih avtomobilov v določenih območjih, izvajanje ostrejših ekoloških predpisov in večje sankcioniranje prekrškov, razvijanje zavesti prebivalstva in skrbi za kvaliteto in podobo mesta, nujnost strateškega planiranja pri razvoju in urejanju mestnih območij (posebej sosesk), gradnjo infrastrukture ter razvoj urbanih funkcij. Skoraj v vseh predlogih je posebej poudarjena potreba po multi-sektorskem pristopu in aktivnejši vlogi lokalne uprave pri reševanju omenjenih problemov in izvajanju predlaganih ukrepov oziroma pri zagotavljanju pogojev uresničevanja koncepta trajnostnega razvoja mesta.

5.4 Problemi, ki vplivajo na kvaliteto poslovnega okolja

Največ anketiranih (23,4 %) je omenilo institucionalne probleme in sicer neučinkovitost mestne administracije in slabo koordinacijo med mestnimi oddelki in službami, nezadostno podporo lokalnih politikov pri reševanju nastalih problemov in omejitve na tem področju ter zakonske omejitve. Naslednja najpogosteje omenjena problema sta slaba podpora razvoju podjetništva in poslovnih dejavnosti (15,6 %) ter zagotavljanje ostalih neposrednih pogojev (12,5 %), kot je npr. ponudba zemljišč in poslovnih prostorov. Poleg tega sta omenjena tudi dostopnost in infrastrukturna opremljenost (9,4 %) ter nedoslednost na področju lokalne politike ekonomskega razvoja (7,8 %).

Največ anketiranih je ocenilo, da so glavni problemi, ki vplivajo na kvaliteto poslovnega okolja, slaba podpora razvoju poslovnih dejavnosti (22,2 %), ostale oblike podpore in zagotavljanja boljših pogojev (18,5 %), institucionalni problemi (14,8 %), splošni pogoji poslovnih dejavnosti (3,7 %), prostorski problemi (3,7 %) itn.

Predlog ukrepov in aktivnosti za izboljšanje kvalitete poslovnega okolja

Predlagani ukrepi in aktivnosti so v največjem obsegu usmerjeni na zagotavljanje ustrezne ponudbe (večji obseg in nižje cene) zemljišč in poslovnih prostorov, na izboljšanje kvalitete telekomunikacij ter na povečanje učinkovitosti mestne administracije, uvajanje in izboljšanje alternativnih načinov ogrevanja, uvajanje sodobnih tehnologij, ki v manjšem obsegu onesnažujejo okolje, izboljšave v javnem prevozu, boljše upravljanje s prometom ter omejevanje prometa zasebnih avtomobilov v določenih območjih, izvajanje ostrejših ekoloških predpisov in večje sankcioniranje prekrškov, razvijanje zavesti prebivalstva in skrbi za kvaliteto in podobo mesta, nujnost strateškega planiranja pri razvoju in urejanju mest-

nih območij (posebej sosesk), gradnje infrastrukture ter razvoja urbanih funkcij. V skoraj vseh predlogih je posebej poudarjena potreba po multi-sektorskem pristopu in aktivnejši vlogi lokalne uprave pri reševanju omenjenih problemov in izvajanju predlaganih ukrepov oziroma pri zagotavljanju pogojev uresničevanja koncepta trajnostnega razvoja mesta.

6. Prihodnost Ljubljane

6.1 Ekonomska konkurenčnost

Velika večina anketiranih ocenjuje, da bo nova stopnja produktivnosti vplivala na splošno konkurenčnost lokalnih podjetij in dejavnosti do leta 2020. 57,7 % anketiranih meni, da je to mogoče, 23,1 % da bo do tega gotovo prišlo, le 3,9 % jih meni, da do spremembe verjetno ne bo prišlo. Nadaljnjih 11,0 % bi težko ocenilo, 3,9 % anketiranim pa se zdi to nepomembno.

Mnenja o tem, ali bo slaba kvaliteta okolja ogrozila gospodarsko konkurenčnost, so deljena. Večina anketiranih (48,2 %) ocenjuje, da do tega ne bo prišlo, 3,7 % da do tega sploh ne bo prišlo, le 11,1 % jih meni, da je mogoče, 14,8 % da je zelo verjetno, medtem ko bi jih 22,2 % težko ocenilo.

Velika večina anketiranih meni, da bodo morala biti podjetja bolj inovativna, če bodo želela obdržati svoj delež na trgu. 70,4 % jih meni, da je to zelo verjetno, nadaljnjih 18,5 % da je verjetno, le 7,4 % da ni verjetno.

Mnogi se strinjajo, da bo izobraževanje in prekvalificiranje premostilo razlike med ponudbo in povpraševanjem na trgu delovne sile v Ljubljani do leta 2020 in bo pomembno za doseganje konkurenčnosti. Po 29,6 % anketiranih meni, da je to verjetno ali zelo verjetno, 14,8 % da ni verjetno, 25,9 % bi težko ocenilo.

Skupne naložbe med lokalnimi podjetji in mednarodnimi part-

nerji bodo odločilne za doseganje konkurenčnosti, meni največ anketiranih (po 38,5 % se zdi verjetno ali zelo verjetno), 19,2 % anketiranih bi težko ocenilo, 3,9 % pa meni, da to ni verjetno.

Mnenje, ali bodo lokalna podjetja potrebovala subvencije in pomoč javnega sektorja za doseganje konkurenčnosti v Ljubljani do leta 2020, ni usklajeno. Po 25,9 % anketiranih meni, da je to zelo verjetno ali da ni verjetno. Velik delež anketiranih (22,2 %) bi težko ocenil, 3,7 % pa se ne zdi pomembno.

6.2 Infrastruktura in okolje

Večina anketiranih optimistično meni, da bo problem prometa v središču mesta Ljubljane rešen do leta 2020. 29,6 % jih meni, da je to verjetno, 33,3 %, da je zelo verjetno, le 14,8 % in 3,7 % jih meni, da ni oziroma sploh ni mogoče, 18,5 % bi jih težko ocenilo. Mnenje, da bodo terminali hitrih železnic postali glavne točke evropske poslovne mreže do leta 2020, je deljeno. 29,6 % anketiranih meni, da je to verjetno, 18,5 %, da je zelo verjetno, v nasprotju s 25,9 % in 3,7 % anketiranimi, ki menijo, da ni oziroma sploh ni verjetno. Veliko anketiranih (22,2 %) bi težko ocenilo.

Mnenje, da bo delo na daljavo (telemworking) zmanjšalo število prevozov na delo v Ljubljani do leta 2020, je nekako usklajeno. 33,3 % anketiranih meni, da je to verjetno, 18,5 % da je zelo verjetno. Preostali menijo, da bi težko ocenili (25,9 %), da ni mogoče (11,1 %) in da sploh ni mogoče (7,4 %).

Večina meni, da bo stopnja onesnaženosti v Ljubljani znatno znižana do leta 2020. 55,6 % anketiranih meni, da je to verjetno, 11,1 % da je zelo verjetno, le 14,8 % se zdi nemogoče. Preostalih 18,5 % bi težko ocenilo.

Mnenja, glede vprašanja, ali bo mogoče popolnoma reciklirati komunalne odpadke v Ljubljani do leta 2020, se razlikujejo. 25,9 %

anketiranih ocenjuje, da je to verjetno, 11,1 % da je zelo verjetno, medtem ko se 22,2 % zdi nemogoče in 11,1 % popolnoma nemogoče. Kar 29,6 % bi jih težko ocenilo.

Mnenje glede vprašanja, ali bo onesnaženost zapuščenih industrijskih lokacij ovirala recikliranje urbanega zemljišča, ni usklajeno. Po 22,2 % anketiranih meni, da to ni verjetno, je verjetno ali zelo verjetno. 7,4 % jih meni, da to sploh ni mogoče, 14,8 % bi jih težko ocenilo, 11,1 % pa se zdi nepomembno.

6.3 Demografska rast in migracije

Večina meni, da bo enotni evropski trg spodbujal večjo mobilnost prebivalstva med večjimi evropskimi mesti. 40,7 % anketiranih ocenjuje, da je to verjetno, 29,6 % da je zelo verjetno, le 14,8 %, da ni verjetno. 11,1 % bi težko ocenilo, 3,7 % pa se ne zdi pomembno.

Večina meni, da se bo povečalo priseljevanje prebivalcev držav, ki niso članice Evropske skupnosti. 48,2 % anketiranih ocenjuje, da je to verjetno, 11,1 % zelo verjetno, medtem ko jih 22,2 % meni, da ni verjetno, in nadaljnjih 3,7 % da sploh ni verjetno. 11,1 % bi težko ocenilo.

Mnenja o tem, ali bodo družinske vrednote spet postale dominanten povezovalni dejavnik v Ljubljani do leta 2020, se razhajajo. 23,1 % anketiranih meni, da ni verjetno, 3,9 % da sploh ni verjetno, medtem ko jih 26,9 % in 7,7 % meni, da je verjetno oziroma zelo verjetno. Kar 38,5 % bi težko ocenilo.

Mnenje, da bo delež starejšega prebivalstva v Ljubljani narasel za najmanj 20 % do leta 2020, prevladuje. 48,2 % anketiranih meni, da je to zelo verjetno, 33,3 % da je verjetno, 14,8 % bi jih težko ocenilo, 3,5 % pa ne verjame, da bo do tega prišlo.

Kar 29,6 % anketiranih ne verjame, da bo stopnja rojstev dosegla

raven iz 60. let, nadaljnjih 44,4 % pa meni, da je to povsem nemogoče. Velik delež (25,9 %) bi težko ocenil.

48,2 % anketiranih se zdi verjetno, da bo proces suburbanizacije osnovna oblika mobilnosti prebivalstva, 7,4 % se zdi zelo verjetno, medtem ko se le 11,1 % zdi neverjetno oziroma 3,7 % popolnoma neverjetno. Ponovno bi velik delež (29,6 %) težko ocenil.

6.4 Socialna kohezija

Prevladuje mnenje, da se bo povečala socialna polarizacija med socialnimi skupinami v Ljubljani do leta 2020. 44,4 % anketiranih meni, da je to verjetno, 40,7 % da je zelo verjetno, 14,8 % bi težko ocenilo.

Večina soglaša, da bodo dohodkovne razlike povečale socialno razslojenost med prebivalci Ljubljane do leta 2020. Po 48,2 % jih meni, da je to verjetno oziroma zelo verjetno, samo 3,7 % bi jih težko ocenilo.

Veliko anketiranih soglaša v oce- ni, da program socialne pomoči ne bo zadovoljil socialnih potreb. 33,3 % anketiranih ocenjuje, da ni verjetno, da bi jih zadovoljil, 25,9 % da sploh ni verjetno, le 3,7 % da je verjetno. Velik delež (37,0 %) bi težko ocenil.

Mnenja o tem, da bo enotni evropski trg okrepil rasizem in ksenofobijo v Ljubljani do leta 2020, se razhajajo. Večina (40,7 %) meni, da je to verjetno, nadaljnjih 11,1 % da je zelo verjetno. 22,2 % jih meni, da ni verjetno, 11,1 % da sploh ni verjetno. Ponovno je velik delež tistih, ki bi težko ocenili (14,7 %).

Večina (51,9 %) ne verjame, da se bo stopnja kriminala in vandalizma v Ljubljani do leta 2020 znižala, nadaljnjih 18,5 % pa sploh ne. Le 11,1 % se zdi verjetno. Velik delež (18,5 %) bi težko ocenil.

Večina (44,4 %) ne verjame, da bo problem pomanjkanja in dostop-

nosti stanovanj v Ljubljani rešen do leta 2020, 22,2 % pa sploh ne verjame. Le 14,8 % jih meni, da je verjetno, in 7,4 % da je zelo verjetno. 11,1 % bi jih težko ocenilo.

7. Primerjalne ali konkurenčne prednosti?

V prejšnjih poglavjih smo predstavili različna stališča in ocene, ki v glavnem govorijo o primerjalnih prednostih Ljubljane. Vendar je potrebno opozoriti, da obstajajo poleg teh tudi konkurenčne sposobnosti, ki v primeru Ljubljane niso analizirane v zadostni meri oziroma o katerih se ve sorazmerno malo. Čeprav poteka raziskava (Trženje mesta Ljubljana), v kateri bodo konkurenčne prednosti Ljubljane posebej analizirali, smo se odločili, da na kratko definiramo pojem konkurenčne prednosti ter pokažemo možne konkurenčne prednosti Ljubljane. Poleg tega smo želeli predstaviti tudi drugačna mnenja o pomenu posameznih tradicionalnih primerjalnih prednosti oziroma argumentov za tekmovanje v mednarodnem okolju. Upamo, da bo konfrontacija učinkovita ter da bo prispevala k ustvarjanju teoretičnega in delovnega okvira za nadaljnjo diskusijo o razvojni strategiji Ljubljane in njenih možnostih za tekmovanje na mednarodnem prizorišču.

Klasične primerjalne prednosti (gre v glavnem za naravna bogastva in značilnosti), ki so bile v glavnem lokacijsko opredeljene, postopno izginjajo zaradi razvoja sodobnih svetovnih gospodarskih, infrastrukturnih, komunikacijskih in tehnoloških trendov.

Ključna konkurenčna prednost je postalo t.i. giblivo znanje (Svetličič, 1996). Drastični padec transportnih stroškov je omogočil neposredno povezavo znanja in ne-kvalificirane delovne sile kjerkoli v svetu, pomen tradicionalnih pri-

merjalnih prednosti pa se je izrazito zmanjšal. Od 80. let naprej se je v strokovni literaturi bistveno spremenilo mnenje o primerjalnih prednostih, saj večina avtorjev danes govori le o konkurenčni prednosti. Val konkurenčnosti in konkurenčnih pogojev se je začel s teorijami o konkurenčnosti podjetij, nato panog in se končal s konkurenčnimi prednostmi države. Tej verigi lahko po našem mnenju dodamo tudi vprašanje konkurenčnosti mest.

Za razliko od nekdanjih tradicionalnih naravno ustvarjenih primerjalnih prednosti, s katerimi so v preteklosti tekmovali države, danes ustvarja prednosti človekovo znanje, ki proizvaja tehnologijo in izdelke ali posreduje informacije o znanju drugih. Vse bolj bistvene so oblikovane in ne več naravne prednosti ali sam zemljepisni položaj. Ali kot pravi Svetličič "... geostrateški položaj države, ki se često opredeljuje kot izjemno pomemben za Slovenijo, je sicer vpliven, vendar je konkurenčnost na svetovnem trgu danes bolj odvisna od položaja, ki so ga ustvarili ljudje z ustvarjalnim delom.

Gospodarska razsežnost strateškega položaja je danes mnogo pomembnejša od zemljepisne, od tistega, kar nam je 'od boga dano'. Razvoj mnogih gospodarstev, ki imajo malo naravnih bogastev in slab zemljepisni položaj dokazuje, da človeški dejavnik vse to lahko v veliki meri nadoknadi" (Svetličič, 1996).

Obstoječa gospodarska struktura ne sme biti glavno merilo gospodarske usmeritve. Takšno zunanje okolje zato narekuje ponovno osmišljanje položaja države (po našem mnenju tudi posameznih mest) v mednarodnih gospodarskih odnosih (več o tem: Svetličič, 1996).

V svetu se dogajajo značilne strokovne spremembe, od katerih so posebnega pomena za Slovenijo in seveda Ljubljano naslednje: porast storitev in mobilnosti proizvodnih dejavnikov, močne tehnološke

spremembe, upad pomena živega dela in dematerializacija proizvodnje, relativen padec pomena naravnih in dvig pomena kreiranih prednosti. Temeljni konkurenčnih prednosti so se spremenili, izboljšal se je položaj manjših držav oziroma gospodarstev.

Omenjeni trendi in ocene, da imajo v novih pogojih prednost majhna gospodarstva zaradi večje prilagodljivosti in fleksibilnosti, so izredno pomembni tudi za Ljubljano, ki ima kot majhno mesto podobne priložnosti za močnejši vstop v mednarodno okolje. Prav tako pomembna je ugotovitev, da je v okviru razvojne strategije države (ali mesta) nujno zagotoviti pogoje za pospeševanje internacionalizacije gospodarstva, saj izvoz ni več edini niti najboljši način krepitve konkurenčnosti niti izkoriščanja tujih konkurenčnih prednosti (Svetličič, 1996). Povedano z drugimi besedami, razvojna pot in uspešno tekmovanje tako države kot mesta ali pa podjetja je v pospeševanju tujih neposrednih naložb.

K temu je treba dodati, da je osnovni pogoj uspešne razvojne strategije nujno stalno spremljanje svetovnih gibanj in sicer njihovo identificiranje (po možnosti tudi anticipiranje) in, kar je najpomembnejše, hitro reagiranje ter prilagajanje novim pogojem razvoja. Pri tem mora biti mesto v čim večji meri samostojno oziroma avtonomno v odnosu do države, vsako nepotrebno vpletanje in dirigiranje države lahko povzroči težave pri realizaciji razvojne strategije in prinese slabe rezultate v mednarodni konkurenčni tekmi mest.

Ob koncu želimo omeniti še nekaj glavnih konkurenčnih prednosti Ljubljane, ki smo jih izločili iz predlogov razvojne strategije Slovenije in ocene njenih konkurenčnih prednosti.

Razvojnih strategij oziroma konkurenčnih tekem se ne sme omejiti le na Evropo kot najbližjo regijo in regijo, s katero nas vežejo tradicionalni gospodarski stiki.

Konkurenčnost je nujno potrebno doseči tudi na trgih vzhodnoazijskih držav, ki Slovenijo oziroma Ljubljano lahko določijo kot svojo logistično točko na poti v ta del Evrope.

Obenem se ne sme zanemariti vzhodnoevropskih držav, tako starih kot novih, katerih trgi so dovolj svobodni in omogočajo relativno preprost vstop in zavzemanje ustreznega položaja. Pri tem nudijo izkušnje slovenskih podjetij v poslovanju z nekdanjimi socialističnimi državami vrsto konkurenčnih prednosti, vsaj kot tretjemu partnerju skupaj z zahodnimi podjetji (Svetličič, 1996).

Svetličič, kot številni drugi avtorji, opozarja na lepo naravo ter ohranjeno in urejeno okolje kot eden pomembnejših konkurenčnih dejavnikov tako v primerjavi z razvitimi zahodnoevropskimi državami, kot z nekdanjimi socialističnimi državami.

Mag. Nataša Pichler Milanović, dipl. geogr., Urbanistični inštitut RS,
Mag. Vladimir Stefanović, dipl. oec.,
Urbanistični inštitut RS

Pojasnilo

Predlog vključitve Ljubljane v opazovalno mrežo EMO je plod dolgotrajnega mednarodnega znanstvenega sodelovanja Urbanističnega inštituta RS in sicer najprej v okviru projektov Stroški mestne rasti (dunajskega centra za koordinacijo družboslovnega raziskovanja) in URBINNO - Urbane inovacije (Volkswagnovega sklada) ter subsekvencnih akcij v okviru bruseljskega projekta FAST (DG XII). Eksplicitna, čeprav le načelna opredelitev ljubljanske mestne uprave je bila podana že z nastopom g. Marjana Bežana, takratnega mestnega sekretarja za urbanizem in varstvo okolja, na konferenci, ki jo je organizirala dunajska Gospodarska univerza oziroma eden glavnih sodelavcev vseh treh projektov, prof. Uwe Schubert, leta 1992.

Delovni rezultati projekta European Urban Observatory:

- Delni podatki iz vprašalnika A-1 za mesta Amsterdam, Berlin, Birmingham, Brussels, Genova in Lisbone
- Delni povzetki (abstracts) odgovorov na vprašalnik A-2 za mesta Amsterdam, Athenas, Barcelona, Birmingham, Brussels, Lille in Lisbone,
- Odgovori na vprašalnik A-3 za mesta Amsterdam, Birmingham, Brussels, Barcelona in Lille

Literatura in viri

- Anketa mestnih funkcionarjev (Vprašalnik A-2) o mestnih razvojnih politikah in projektih
- Anketa strokovnjakov in politikov o mestnih problemih, podobi mesta ter razvojnimi scenariji (Vprašalnik A-3)
- Informacije, April 1997, MOL; Oddelek za informatiko, Služba za mestno statistiko in analize, Ljubljana, 1997
- Lavrač, Ivo: Gospodarstvo Ljubljane, Elaborat za Belo knjigo, Ljubljana 1996
- Ljubljana, glavno mesto III in IV, MOL Oddelek za informatiko, Služba za mestno statistiko in analize, Ljubljana 1996, 1997
- Mihalič, Tanja: Ljubljana - turistično mesto. V: Srečanje mest srednje Evrope, Ljubljana, 1994.
- Mušič, Vladimir Braco: K programu za vključitev mesta Ljubljane v Evropsko mestno opazovalnico, Urbanistični inštitut RS, Ljubljana 1993.
- Mušič, Vladimir Braco: Primerjalne prednosti Ljubljane v razvoju urbanih centrov regije
- Alpe-Jadran, Urbanistični inštitut RS, Ljubljana 1993.
- Mušič, Vladimir Braco: Vloga turizma v politiki razvoja mesta v: Srečanje mest srednje Evrope, Ljubljana 1994.
- Revija "Aerodrom Ljubljana", št. 6, Aerodrom Ljubljana, Ljubljana 1996
- Rezultati popisa 1991, Republiški zavod za statistiko, Ljubljana 1991
- Rus, Angelca, Stanič, Ivan: Členitev mesta Ljubljana, II faza, Urbanistični inštitut RS, Ljubljana 1994
- Statistični letopis Ljubljane 1996, 1995 in 1994, MOL, MU, Oddelek za informatiko, Služba za mestno statistiko in analize, Ljubljana 1996, 1995, 1994
- Statistični letopis Republike Slovenije 1996, 1995, 1994 in 1993, Zavod Republike Slovenije za statistiko, Ljubljana 1996, 1995, 1994, 1993
- Svetličič, Marjan: Svetovno podjetje - Izzivi mednarodne proizvodnje, Znanstveno in publicistično središče, Ljubljana 1996.
- Trpin, Gorazd et al.: Koncept lokalne samouprave v mestu Ljubljana, I faza raziskovalne naloge, Inštitut za javno upravo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, Ljubljana 1991.
- Poleg navedenih virov smo pri pripravi naloge uporabili še podatke, ki smo jih dobili od naslednjih institucij in organizacij:
- MOL (Oddelek za gospodarske javne službe in promet, Oddelek za urbanizem in okolje, Oddelek za finance, Oddelek za lokalno samoupravo)
- Agencija za plačilni promet - Podružnica Ljubljana
- Aerodrom Ljubljana
- Stanovanjski sklad ljubljanskih občin
- Ministrstvo za notranje zadeve, Uprava kriminalistične službe, Ljubljana
- Republiški zavod za zaposlovanje, Območna enota Ljubljana
- Okrožno sodišče, Oddelek za gospodarsko sodstvo, Ljubljana
- Ministrstvo za okolje in prostor, Hidrometeorološki zavod, Ljubljana
- Zavod za zdravstveno varstvo, Ljubljana
- Inštitut za varovanje zdravja, Ljubljana